

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis,
COM(2010) 715/4

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Europos Sąjungos strategija dėl Dunojaus regiono

{SEC(2010) 1489}

{SEC(2010) 1490}

{SEC(2010) 1491}

TURINYS

1.	Įvadas	3
2.	Uždaviniai ir galimybės	4
2.1.	Uždaviniai	4
2.2.	Galimybės	5
3.	Sprendimas – veiksmų planas	6
3.1.	Dunojaus regiono sujungimas	7
3.2.	Dunojaus regiono aplinkos apsauga.....	9
3.3.	Gerovės Dunojaus regione užtikrinimas	10
3.4.	Dunojaus regiono stiprinimas	11
4.	Įgyvendinimas ir valdymas	12
5.	Sąsajos su ES politikos sritimis.....	14
6.	Išvados.....	14

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Europos Sąjungos strategija dėl Dunojaus regiono

1. ĮVADAS

Dunojaus regionas labai pasikeitė. Naujaisi jo pokyčiai susiję su 2004 ir 2007 m. ES plėtros etapais. Tarptautiškiausias pasaulio upės baseinas šiuo metu iš esmės priklauso Europos Sąjungai (ES). Atsirado naujų galimybių spręsti šio regiono problemas ir naudoti jo potencialą, visų pirma stiprinti pastangas, kad ekonomikos krizė būtų įveikta tvariu būdu. Gali būti gerinamas socialinis bei ekonominis vystymasis, konkurencingumas, aplinkos valdymas, skatinamas augimas veiksmingai panaudojant išteklius ir modernizuojama apsauga bei transporto koridoriai. Dunojus gali būti ES vartais į artimiausias jos kaimynines šalis, Juodosios jūros regioną, Pietų Kaukazą ir Centrinę Aziją. ES strategija dėl Dunojaus regiono gali padėti įgyvendinti ES tikslus, sustiprinant svarbiausias ES politikos iniciatyvas, visų pirma strategiją „Europa 2020“.

Dėl savo upės baseino Dunojaus regionas yra funkcinė teritorija. Tokios bendradarbiavimo organizacijos kaip Dunojaus komisija ir Tarptautinė Dunojaus apsaugos komisija sprendžia konkrečius klausimus. Šia strategija praplečiamas metodas, skirtas integruotai spręsti prioritetinius klausimus. Geografiškai tai pirmiausia, tačiau ne išimtinai, susiję su ES priklausiančia Vokietija (Badeno-Viurtembergo ir Bavarijos žemėmis), Austrija, Slovakija, Čekija, Vengrija, Slovėnija, Rumunija ir Bulgarija, ir ES nepriklausiančia Kroatija, Serbija, Bosnija ir Hercegovina, Juodkalnija, Moldavija ir Ukraina (šalia Dunojaus esančiais regionais). Įgyvendinant strategiją gali dalyvauti kiti Dunojaus regiono partneriai. Kadangi Dunojus įteka į Juodąją jūrą, strategija turėtų būti derinama su Juodosios jūros perspektyvomis. Ši teritorija, kurioje gyvena daugiau kaip 100 mln. gyventojų ir kurios plotas prilygsta penktadaliui ES teritorijos, yra labai svarbi Europai.

Reikia susieti Dunojaus regiono gyventojus, jų idėjas ir poreikius. Būtina modernizuoti transporto linijų jungtis ir gerinti galimybę naudotis informacinėmis technologijomis. Geresnėmis jungtimis ir alternatyviais šaltiniais galima užtikrinti pigesnę ir patikimesnę energijos tiekimą. Taikant tvaraus vystymosi principą, kuris atitinka galiojantį aplinkos apsaugos srities *acquis communautaire*, vystymasis gali būti suderintas su aplinkos apsauga. Siekiant sumažinti grėsmių ir gaivalinių nelaimių, kaip antai potvynių, sausrų ir pramoninių avarių poveikį, būtinas bendradarbiavimas. Remiantis didelėmis mokslinių tyrimų ir inovacijų perspektyvomis, Dunojaus regionas gali tapti pagrindiniu ES prekybos ir pramonės centru. Skirtumai švietimo ir užimtumo srityse gali būti panaikinti. Regionas gali tapti saugia ir patikima teritorija, kurioje tinkamai sprendžiamos konfliktų, atskirties ir nusikalstamumo problemos.

Iki 2020 m. visi Dunojaus regiono gyventojai savo gimtojoje teritorijoje turėtų turėti geresnių galimybių gauti aukštąjį išsilavinimą, darbą ir kurti gerovę. Šia strategija turėtų būti užtikrinama, kad Dunojaus regionas taptų tikru 21-ojo amžiaus regionu – saugiu, patikimu ir vienu patraukliausiu Europoje.

Kad tai būtų įgyvendinta, Europos Vadovų Taryba paprašė Komisijos parengti šią strategiją¹. Prieš tai buvo priimta šiuo metu įgyvendinama ES Baltijos jūros regiono strategija. Su Baltijos jūros strategija susijusia patirtimi pagrįstame prašyme dėl Dunojaus regiono strategijos pabrėžiamas integruotas tvaraus vystymosi metodas. Būtina siekti sąveikos ir pusiausvyros, pvz., kuriant pažangiausias žaliąsias technologijas, siekiant geriau derinti politiką ir finansavimą, kad būtų užtikrintas teigiamas vietos lygmens poveikis, ir naikinant susiskaidymą. Veikdama daugybėje politikos sričių, Komisija gali padėti laikytis tokio požiūrio, kaip nurodyta: 1) šiame komunikate kitoms ES institucijoms ir 2) pridėtame veiksmų plane.

Komisija tvirtai įsitikinusi, kad siekiant sutelkti pastangas ir joms suteikti prioritetą, būtina nustatyti tikslus. Tokie tikslai, priėmus šį komunikatą, turėtų būti toliau plėtojami su suinteresuotosiomis šalimis ir galutiniai apibrėžti iki 2011 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos posėdžio. Tikslai bus taikomi valstybėms narėms; ne valstybės narės bus raginamos stengtis jų laikytis atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes. Komisija atidžiai stebės šių tikslų įgyvendinimą ir rengs ataskaitas.

2. UŽDAVINIAI IR GALIMYBĖS

Pasiūlymai parengti išsamiai pasikonsultavus su suinteresuotosiomis šalimis. Su vyriausybėmis, įskaitant ne valstybių narių, konsultuotasi pasinaudojant nacionaliniais informacijos centrais. Buvo sutelkta susijusių Komisijos tarnybų, Europos investicijų banko ir kitų regioninių organizacijų (pvz., Regioninio bendradarbiavimo tarybos) patirtis. Su suinteresuotosiomis šalimis konsultuotasi internetu ir penkiose svarbiose konferencijose. Pagrindinės mintys buvo: 1) tai yra laukiama iniciatyva, kuria siekiama stiprinti Dunojaus regiono integraciją į ES; 2) valstybės narės ir trečiosios šalys (įskaitant šalis kandidates ir galimas kandidates) išipareigoja aukščiausiu politiniu lygmeniu; 3) Komisijai tenka svarbiausias vaidmuo lengvinant procesą; 4) strategijos tikslams įgyvendinti gali būti daug geriau naudojami turimi ištekliai ir 5) strategijos rezultatai turi teikti akivaizdžios ir apčiuopiamos naudos regionui ir jo gyventojams.

2.1. Uždaviniai

Istoriniu atžvilgiu Dunojaus regionui itin didelės įtakos turėjo neramūs įvykiai – daugybė konfliktų, gyventojų judėjimas ir nedemokratiniai režimai. Tačiau sugriuvus geležinei uždangai ir besiplečiant ES atsirado galimybė kurti geresnę ateitį. Tai reiškia svarbiausių uždavinių sprendimą, visų pirma tokių kaip:

- **Judumas.** Pats Dunojus yra pagrindinis Transeuropinio transporto tinklo (angl. – TEN-T) koridorius, tačiau neišnaudojamos visos jo galimybės. Dunojumi gabenamų krovinių kiekis sudaro tik 10–20 proc. Reiniu plukdomų krovinių. Vidaus vandens transportas yra labai naudingas aplinkosaugos ir veiksmingumo požiūriu, todėl būtina tvariai išnaudoti jo galimybes. Visų pirma būtina užtikrinti įvairių rūšių transportą, geresnes jungtis su kitais upių baseiniais, modernizuojant ir plečiant transporto mazgų, kaip antai vidaus vandens uostų infrastruktūrą.

---

¹ Europos Vadovų Taryba oficialiai paprašė Europos Komisijos koordinuoti ES strategiją dėl Dunojaus regiono, 2009 m. birželio 19 d. išvadose teigdama: Ji (...) prašo Komisijos iki 2010 m. pabaigos pateikti ES strategiją dėl Dunojaus regiono.“

- **Energija.** Dunojaus regione kainos santykinai aukštos. Susiskaidžiusios rinkos reiškia didesnes išlaidas ir mažesnę konkurenciją. Kaip matyti iš reguliarių žiemos krizių, priklausomybė nuo kelių išorės tiekėjų siejama su didesniu pažeidžiamumu. Dėl didesnės tiekimo įvairovės, užtikrinamos transporto jungtimis ir tikromis regionų rinkomis, padidės energijos tiekimo saugumas. Labai svarbu didinti energijos vartojimo efektyvumą, įskaitant energijos taupymą ir daugiau atsinaujinančių energijos išteklių.
- **Aplinka.** Dunojaus regionas yra pagrindinis tarptautinis hidrologinis baseinas ir ekologinis koridorius. Todėl būtinas regioninis požiūris į gamtos apsaugą, teritorijos planavimą ir vandentvarką. Tarša nepaiso nacionalinių sienų. Dėl tokių didelių problemų kaip nevalomos nuotekos, trąšos ir dirvožemio išplovimas Dunojus yra labai užterštas. Būtina taip pat atsižvelgti į transporto jungčių, turizmo plėtros arba naujų energiją gaminančių įrenginių poveikį gamtai.
- **Pavojus.** Dideli potvyniai, sausros ir pramoninės taršos atvejai yra per daug dažni. Prevencija, prasirengimas ir veiksmingas problemų sprendimas reikalauja intensyvaus bendradarbiavimo ir dalijimosi žiniomis.
- **Socialiniai ir ekonominiai klausimai.** Dunojaus regione esama labai didelių skirtumų. Jam priklauso pažangiausi ir skurdžiausi ES regionai. Visų pirma dažnai trūksta ryšių ir bendradarbiavimo, tiek finansiniais, tiek instituciniais klausimais. Įmonės nepakankamai išnaudoja tarptautines prekybos, inovacijų ar mokslinių tyrimų galimybes. Aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų dalis Dunojaus regione yra daug mažesnė nei ES-27 vidurkis. Geriausi specialistai dažnai iš čia išvyksta.
- **Saugumas, sunkūs nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas.** Regione esama didelių problemų. Keliose šalyse susiduriama su tokiomis konkrečiomis problemomis kaip prekyba žmonėmis ir prekių kontrabanda. Korupcija mažina visuomenės pasitikėjimą ir stabdo vystimąsi.

Šias problemas geriausia spręsti drauge, nustatant prioritetus bei veiksmus ir juos įgyvendinant. Pavyzdžiui, plėtros skatintojai ir gamtos saugotojai privalo rasti novatoriškų sprendimų, kad išspręstų didžiausias problemas vardan viso regiono gerovės.

2.2. Galimybės

Dunojaus regionas taip pat turi daug galimybių. Jis turi daugybę nepakartojamų gamtos kampelių, turtingą istoriją, paveldą ir kultūrą. Regiono, visų pirma šalių, kurias labiausiai paveikė pereinamieji laikotarpiai nuo 1989 m., vystimosi potencialas yra didžiulis. Regionas turi daug kūrybiškų idėjų ir kvalifikuotos darbo jėgos. Pavyzdžiui, Dunojaus regionas:

- yra Europos vartai į rytus. Būtina plėtoti dabartines **transporto jungtis ir prekybos ryšius** (pvz., pasinaudojant TRACECA transporto tinklu, ES per Juodąją jūrą jungiančiu su Kaukazu ir Centrine Azija);
- turi **tvirtą švietimo sistemą** ir daugybę universitetų, tačiau skiriasi jų kokybė. Švietimas ir mokymas privalo atitikti darbo rinkos poreikius, be to, turi būti skatinamas besimokančių asmenų judumas regione;
- pasižymi **nepaprasta kultūrine, etnine ir gamtos įvairove**. Regione yra pasaulinės svarbos miestų ir paveldo vietovių, o Dunojus teka per daugiau sostinių nei bet kuri kita pasaulio upė. Todėl reikalingos šiuolaikiškos turizmo paslaugos ir infrastruktūra, kurios būtų naudingos tiek svečiams, tiek šeiminkams;

- gali geriau išnaudoti **atsinaujinančius energijos išteklius** (vandens, biomasės, vėjo ar šilumos). Yra daug galimybių užtikrinti **efektyvų energijos vartojimą**, geriau valdant energijos paklausą ir modernizuojant pastatus bei logistikos infrastruktūrą. Šiais veiksmais būtų skatinamas perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos;
- pasižymi **gausiais gamtos ištekliais** – išskirtiniais gyvūnais ir augalais, vertingais vandens ištekliais ir nepakartojamais kraštovaizdžiais (pvz., Dunojaus delta, Karpatai), kurie turėtų būti saugomi ir atkuriami laikantis tvarumo principo.

Siekiant kuo geriau išnaudoti šias galimybes, būtinas glaudesnis bendradarbiavimas, bendras planavimas, bendros investicijos ir svarbiausios jungtys.

3. SPRENDIMAS – VEIKSMŲ PLANAS

Todėl siūlomos strategijos pagrindas – integruotas sprendimas. Tai reiškia geresnius ir pažangesnius ryšius judumo, prekybos ir energetikos srityse; aplinkosaugos veiksmus ir rizikos valdymą; bendradarbiavimą saugumo srityje. Bendras darbas inovacijų, turizmo, informacinės visuomenės, institucijų pajėgumų ir socialiai atskirtų bendruomenių klausimais duoda gerų rezultatų.

Strategijoje pateiktas veiksmų planas, kuriam įgyvendinti būtinas tvirtas valstybių ir suinteresuotųjų šalių įsipareigojimas. Komisija reguliariai vertins pasiektą pažangą. Kadangi įgyvendinti veiksmai ir projektai bus atnaujinami arba keičiami, šis veiksmų planas taps tęstiniu. Pabrėžiamas integruotas konkrečioms vietoms pritaikytas požiūris. Geru susisiekimu tarp miesto ir kaimo vietovių, vienodomis galimybėmis naudotis infrastruktūra ir paslaugomis ir panašiomis gyvenimo sąlygomis bus skatinama teritorinė sanglauda, kuri šiuo metu yra aiškus ES tikslas.

Konsultuojantis pateikta daug su veiksmis susijusių pasiūlymų. Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, regionais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis Komisija atrinko pasiūlymus, kurie:

- susiję su greita ir akivaizdžia nauda regiono gyventojams;
- turi poveikio makroregionui (arba didelei jo daliai). Todėl projektais turėtų būti skatinamas tvarus vystymasis ir jie turėtų būti skirti keliems regionams arba šalims;
- yra suderinti ir vienas kitą papildantys, siekiant visiems naudingų sprendimų;
- yra realūs (techniškai įgyvendinami ir pagrįsti tinkamu finansavimu).

Siūlomi projektai yra sektini pavyzdžiai. Jų tikslas parodyti, o ne nustatyti prioritetus. Buvo pasiūlyta daug kitų projektų; šis veiksmų planas yra nuolat tobulinama orientacinė sistema.

Pagrindiniai klausimai nagrinėjami remiantis keturiais ramsčiais, iš kurių kiekvieną sudaro prioritetinės sritys ir skirtingi veiksmai, kaip antai:

(1) *Dunojaus regiono sujungimas*

- gerinti judumą ir geriau užtikrinti įvairių rūšių transportą:
  - (a) vidaus vandenų keliai;

(b) keliai, geležinkeliai ir oro susisiekimo jungtys;

- skatinti tvaresnę energijos gamybą;
- skatinti kultūrą ir turizmą, žmonių ryšius.

(2) *Dunojaus regiono aplinkos apsauga*

- atkurti ir išlaikyti vandens kokybę;
- valdyti pavojų aplinkai;
- išsaugoti biologinę įvairovę, kraštovaizdžius ir oro bei dirvožemio kokybę.

(3) *Gerovės Dunojaus regione užtikrinimas*

- skatinti žinių visuomenę pasitelkiant mokslinius tyrimus, švietimą ir informacines technologijas;
- remti įmonių konkurencingumą, įskaitant įmonių grupių kūrimą;
- investuoti į žmones ir įgūdžius.

(4) *Dunojaus regiono stiprinimas*

- didinti institucijų pajėgumus ir bendradarbiavimą;
- bendradarbiauti skatinant saugumą ir sprendžiant organizuoto nusikalstamumo ir sunkių nusikaltimų klausimus.

3.1. Dunojaus regiono sujungimas

Dunojaus regionui labai svarbus geras susisiekimas, tiek jo viduje, tiek su kitais Europos ir pasaulio regionais. Neturėtų likti jokių periferinių vietovių. Dėl nepakankamų pajėgumų ir kokybės arba prastos priežiūros transporto ir energetikos infrastruktūroms būdinga daug spragų ir trūkumų. Taip pat būtini glaudesni žmonių ryšiai, visų pirma kultūros ir turizmo srityje.

Siekiant veiksmingai pagerinti padėtį, būtina imtis suderintų planavimo, finansavimo ir įgyvendinimo veiksmų. Menkos tarpvalstybinės investicijos aiškiai parodo su išorės veiksniais susijusius rinkos trūkumus. Reikia nustatyti ir tvariai bei veiksmingai įgyvendinti didelius projektus, pasidalijant išlaidas ir naudą. Kuo daugiau naudotojų, tuo veiksmingesnės investicijos ir didesnė masto ekonomija.

Pagrindinės problemos

Transportas

Su upės baseinu susijusios galimybės siekiant tvarios vidaus vandenių laivybos yra didelės, taigi Dunoju tenka svarbus vaidmuo. Tam būtinas geresnis valdymas bei įranga ir kvalifikuoti darbuotojai. Turėtų būti didinami fiziniai Dunojaus bei jo intakų pajėgumai ir šalinamos dabartinės kliūtys, kad būtų užtikrintas tinkamas laivybos lygis, įgyvendinant programą NAIADES, laikantis aplinkosaugos teisės aktų ir remiantis bendru pranešimu dėl

vidaus vandenu laivybos ir aplinkos tvarumo Dunojaus baseine. Naujoviškos technologijos turėtų būti remiamos pagal rinkos poreikius. Siekiant įveikti jaunų darbuotojų (jūreivių, kapitonų ir pan.) trūkumą, būtina gerinti mokymą ir karjeros galimybes.

Kelių, geležinkelių ir oro susisiekimo infrastruktūra, visų pirma turint omeny tarpvalstybines jungtis, dažnai neveiksminga arba jos paprasčiausiai nėra. Turi būti laiku įgyvendinti TEN-T prioritetiniai projektai ir sukurti tarptautiniai krovinių vežimo geležinkeliais koridoriai, kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 913/2010. Būsimoje Transporto bendrijos sutartyje numatyta geresnė Vakarų Balkanų regiono integracija. Nagrinėjant su upe susijusias galimybes kaip svarbiausią šiuolaikinės logistikos veiksnį, itin svarbus yra įvairių rūšių transportas ir sąveika. Taip pat būtinos šiaurės ir pietų jungtys. Dunojaus funkcinis oro erdvės blokas yra būtinas skrydžiams valdyti ir regiono oro uostų pajėgumams didinti.

Energija

Pasikartojančios krizės pabrėžia regiono pažeidžiamumą. Dažnai iškyla su infrastruktūros kokybe, energijos tiekimo saugumu, rinkos organizavimu, efektyviu energijos vartojimu ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimu susijusių problemų. Būtina modernizuoti ir plėsti energetikos tinklus, visų pirma jungiamųjų linijų, įgyvendinant Europos energetikos programą ekonomikai gaivinti ir stiprinant TEN-E tinklą. Būtina dalytis patirtimi, visų pirma susijusia su pažangiaisiais elektros energijos tinklais, pažangiaisiais miestais ir ekologinėmis inovacijomis.

Kultūra ir turizmas

Dunojaus regionas, kurį sudaro skirtingos bendruomenės, yra nepaprastai turtingas bendros istorijos ir tradicijų, kultūros ir meno požiūriu, be to, jis išsiskiria savo gamtos paveldu. Į pasaulio paveldo sąrašą įtraukta Dunojaus delta – tai vieta, kurioje galima užsiimti sportine ir kitokia laisvalaikio veikla. Taikant bendrą ir ilgalaikę šių galimybių gerinimo ir populiarinimo strategiją, Dunojaus regionas turėtų tapti žinomas Europos ir pasaulio mastu.

Galimi tikslai:

- iki 2020 m. krovinių gabenimą upe padidinti 20 proc., palyginti su 2010 m.;
- iki 2015 m. pašalinti upėje esančias laivybos kliūtis, kad ja ištikus metus galėtų plaukioti VIb klasės laivai²;
- sutrumpinti kelionės laiką, siekiant pagerinti keleivių vežimo traukiniais tarp didžiųjų miestų konkurencingumą;
- per 3 ar 5 metus sukurti, kaip planuota, 4 krovinių vežimo geležinkeliais koridorius, einančius per Dunojaus regioną;
- iki 2020 m. Dunojaus upės uostose pastatyti veiksmingus įvairių rūšių transporto priemonių terminalus, siekiant vidaus vandenu kelius susieti su geležinkelių ir kelių transporto tinklu;

---

² Europos susitarime dėl svarbiausių tarptautinės reikšmės vidaus vandens kelių pateiktoje tarptautinėje Europos vidaus vandenu klasifikacijoje (UNECE/TRANS/120/Rev.4, p. 28–29) į klases skirstomi varikliniai laivai ir stumiamos vilkstinės. Šiame dokumente VIb klasei priskiriami tik stumiamos vilkstinės ir vidaus vandenu laivai, kurių grimzlė ne didesnė kaip 2,5 m.

- įgyvendinti nacionalinius tikslus, pagrįstus strategijos „Europa 2020“ klimatu ir energetikos sričių tikslais;

3.2. Dunojaus regiono aplinkos apsauga

Aplinkos ištekliai yra bendri, jie nesusiję su valstybių sienomis ir nacionaliniais interesais. Tai ypač aktualu Dunojaus regionui, kuriam priklauso tokios kalnų vietovės kaip Karpatai, Balkanai ir dalis Alpių. Jam taip pat būdinga gausi ir unikali vandens ir sausumos augmenija bei gyvūnija, įskaitant kelias Europos vietas, kuriose gyvena pelikanai, vilkai, meškos ir lūšys, kurie jaučia vis didėjančią su žmonių veikla susijusį spaudimą. Būtinai bendradarbiavimas, antraip vienoje vietoje pasiektus gerus rezultatus greitai užgožia aplaidumas kitoje vietoje. Turėtų būti stiprinamos veikiančios bendradarbiavimo struktūros.

Pagrindinės problemos

Vanduo

Dunojaus regionas, kuris turi daug itin svarbių intakų, ežerų ir požeminių vandens telkinių, yra tarptautiškiausias upės baseinas pasaulyje. Svarbu užtikrinti gerą vandens kokybę, kaip nustatyta Vandens pagrindų direktyvoje. Būtina tvariai valdyti vandens išteklius, kartu mažinant su organinėmis, mitybinėmis arba pavojingomis medžiagomis susijusią taršą. 2009 m. visų Dunojaus regiono šalių priimtame upės baseino valdymo plane išdėstyti konkretūs tikslai ir priemonės, kuriais galima remtis.

Pavojus

Regiono gyventojai privalo būti apsaugoti nuo didelių nelaimių, kaip antai potvynių ir pramoninių avarijų, turinčių didelio neigiamo tarpvalstybinio poveikio (paskutinį kartą tokių nelaimių patirta 2010 m.), bendrai įgyvendinant prevencines ir nelaimių valdymo priemones, pavyzdžiui, kaip to reikalaujama potvynių, Seveso, kasybos atliekų arba atsakomybės už aplinkos apsaugą direktyvose. Atskirais veiksmais problemos sprendimas paprasčiausiai atidedamas ir sukuriama sunkumų kaimyniniams regionams. Kita problema – didėjantis sausrų dažnumas ir prisitaikymas prie klimato kaitos. Regionams bendradarbiaujant turėtų būti lengviau diegti žaliąją infrastruktūrą, taikyti ilgalaikius ekosistemoms palankius sprendimus ir mokytis iš įgytos patirties.

Biologinė įvairovė, dirvožemiai

Nykstant natūralioms buveinėms spaudimą patiria augalai ir gyvūnai, o tai turi įtakos visai aplinkos būklės kokybei. Didžiausią spaudimą daro ekosistemų ardymas, intensyvus žemės naudojimas ir miestų plėtra. Su biologine įvairove susijęs 2020 m. ES tikslas³ turi būti įgyvendintas stabdant biologinės įvairovės bei ekosistemų nykimą ir atkuriant ekosistemų funkcijas bei buveinių sąsajas. Gamtos apsaugos sričių tikslai, kaip antai „Natura 2000“ teritorijos, gali būti įgyvendinti tik tinkamai laikantis viso regiono ekologinių reikalavimų. Kalbant apie dirvožemius, ariamos žemės erozija, kaip ir užteršti sklypai bei sąvartynai teršia vandenį. Strategijoje nustatyti konkretūs veiksmai visoms šioms problemoms spręsti.

Galimi tikslai:

³ Aplinkos tarybos išvados (2010 m. kovo 15 d.): „Iki 2020 m. sustabdyti biologinės įvairovės mažėjimą ir ekosistemų funkcijų nykimą, kiek galima jas atkurti ir padidinti ES pastangas siekiant užkirsti kelią pasauliniam biologinės įvairovės mažėjimui“.

- siekti Dunojaus baseino valdymo plane išdėstytų aplinkosaugos tikslų;
- mažinti mitybinių medžiagų kiekį Dunojuje, kad būtų galima atkurti Juodosios jūros ekosistemas ir jų būklė taptų panaši į buvusiąją 1960 m.;
- iki 2013 m. baigti rengti ir patvirtinti Dunojaus deltos valdymo planą;
- įgyvendinti Dunojaus didelių potvynių rizikos valdymo planus (kurie pagal Potvynių direktyvą turi būti parengti iki 2015 m.), siekiant iki 2021 m. itin sumažinti potvynių riziką, atsižvelgiant į galimą klimato kaitos poveikį;
- parengti veiksmingus visų „Natura 2000“ teritorijų valdymo planus;
- iki 2020 m. išsaugoti gyvybingas Dunojaus eršketų ir kitų vietinių rūšių žuvų populiacijas, kovojant su invazinėmis rūšimis;
- iki 2020 m. 25 proc. sumažinti dirvožemio erozijos, viršijančios 10 tonų vienam hektarui, paveiktą teritoriją.

3.3. Gerovės Dunojaus regione užtikrinimas

Regionui priklauso ekonominiu ir socialiniu apsektais pažangiausi ir skurdžiausi ES regionai. Regiono skirtumai yra didžiuliai: nuo konkurencingiausių iki skurdžiausių regionų, nuo labiausiai iki mažiausiai išsilavinusių gyventojų ir nuo aukščiausio iki žemiausio pragyvenimo lygio. Šia strategija sustiprinama strategija „Europa 2020“ – ja suteikiama galimybė sujungti didžiausią kapitalą turinčius regionus ir daug darbo jėgos turinčius regionus, technologiškai pažangias rinkas ir mažiau išsivysčiusias rinkas, visų pirma plečiant žinių visuomenę ir taikant tvirtą socialinės įtraukties politiką. Naudos visų pirma turėtų gauti socialiai atskirtos bendruomenės (ypač romai, kurių dauguma gyvena šiame regione).

Pagrindinės problemos

Švietimas ir įgūdžiai

Kad regionas galėtų tvariai siekti pažangos ir plėtotis ekonomiškai, būtina investuoti į žmones, pirmenybę teikiant žinioms ir socialinei įtraukčiai. Kai kurioms regiono dalims vykdant sėkmingą veiklą bus suteikta galimybių toliau mokytis ir modernizuoti mokymą bei socialinę paramą.

Moksliniai tyrimai ir inovacijos

Tikslingai remiant mokslinių tyrimų infrastruktūrą bus skatinama kompetencija ir stiprinami žinių tiekėjų, bendrovių ir politikos formuotojų ryšiai. Regione turi būti geriau išnaudojami nacionaliniai bei regioniniai fondai ir visos Europos mokslinių tyrimų erdvės teikiamos galimybės. Galiojantys dvišaliai susitarimai turėtų būti grindžiami daugiašaliu koordinavimu. Žemupyje esantys besivystantys regionai gali pasinaudoti aukštupyje esančiais pirmaujančiais (net pasaulinio lygio) novatoriškais regionais.

Įmonės

Dunojaus regioną sudaro labiausiai ir mažiausiai išsivystę Europos regionai. Pastarieji turi pasinaudoti geresnėmis inovacijų ir verslų remiančių institucijų sąsajomis. Dėl įmonių grupių

ir ryšių, jungiančių kompetencijos centrus į veikiančius švietimo ir mokslinių tyrimų tinklus, aukščiau įmonių konkurencingumas poveikio turės visam regionui.

Darbo rinka

Būtina užtikrinti aukštesnį užimtumo lygį. Žmonės turi turėti galimybę dirbti netoli gyvenamosios vietos. Jie taip pat turi turėti galimybę judėti. Dunojaus regione turi būti užtikrinta šviesesnė gabiųjų ir sumaniausių asmenų ateitis, glaudžiau bendradarbiaujant politikos, priemonių ir dalijimosi informacija klausimais.

Socialiai atskirtos bendruomenės

Trečdalis ES gyventojų, kuriems gresia skurdas ir kurių daug priklauso socialiai atskirtoms grupėms, gyvena Dunojaus regione. Romų bendruomenės, iš kurių 80 proc. gyvena regione, visų pirma patiria socialinę ir ekonominę atskirtį, teritorinę izoliaciją ir jų gyvenimo sąlygos yra prastos. Pastangų, kuriomis siekiama išvengti minėtų problemų, poveikis jaučiamas visoje ES, tačiau šių problemų priežastys pirmiausia turėtų būti šalinamos Dunojaus regione.

Galimi tikslai:

- siekti, kad iki 2020 m. investicijos į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą sudarytų 3 proc. BVP;
- iki 2013 m. visiems Dunojaus regionui priklausančių ES valstybių narių gyventojams sudaryti galimybes naudotis plačiajuosčiu ryšiu;
- 50 proc. padidinti Dunojaus regione išduodamų patentų skaičių;
- iki 2020 m. padidinti aukštąjį arba lygiavertį išsilavinimą turinčių 30–34 m. amžiaus ES gyventojų skaičių, kad jis sudarytų 40 proc.

3.4. Dunojaus regiono stiprinimas

Dėl didelių pokyčių nuo 1989 m. pasikeitė visuomenė. Visų pirma reikia atsižvelgti į tai, kad Dunojaus regionui priklauso į ES skirtingų metu įstojusios valstybės narės, šalys kandidatės ir kitos trečiosios šalys. Dauguma iš jų susiduria su panašiomis problemomis, tačiau neturi tų pačių išteklių joms spręsti. Siekiant veiksmingai spręsti bendrus su saugumu susijusius sunkumus ir kovoti su sunkiais nusikaltimais ir organizuotu nusikalstamumu, būtinas bendradarbiavimas visais lygmenimis. Kad Dunojaus regionas taptų saugesnis ir būtų sustiprinta jo integracija į ES, svarbu dalytis gerąja administravimo patirtimi.

Pagrindinės problemos

Institucijų pajėgumai ir bendradarbiavimas

Turi būti gerinamos ir makroregiono požiūriu grindžiamos privataus ir viešojo sektorių sprendimų priėmimo struktūros ir pajėgumai, įskaitant gerą planavimą ir tarptautinį bendradarbiavimą. Būtina optimaliai panaudoti išteklius.

Saugumas

Vis didesnę susirūpinimą kelia korupcija, organizuotas nusikalstamumas ir sunkūs nusikaltimai. Dėl tokių problemų kaip prekių kontrabanda, prekyba žmonėmis ir

tarpvалstybinės juodosios rinkos būtina tvirtinti teisinės valstybės principus, tiek šalies, tiek tarptautiniu lygmeniu. Reikia labiau dalytis informacija ir didinti bendrų veiksmų veiksmingumą.

Galimi tikslai:

- nustatyti e. valdžios kriterijus ir iki 2020 m. sumažinti pernelyg didelę biurokratiją;
- pasiekti, kad iki 2015 m. įmonių steigimo leidimai būtų išduodami per ne daugiau kaip keturias savaites;
- iki 2015 m. užtikrinti veiksmingą atitinkamų teisėsaugos institucijų dalijimąsi informacija, siekiant pagerinti saugumą ir išspręsti sunkių nusikaltimų ir organizuoto nusikalstamumo problemas 14 valstybių;
- iki 2015 m. užtikrinti atitinkamų teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą.

4. ĮGYVENDINIMAS IR VALDYMAS

Šioms problemoms spręsti būtinas geras bendradarbiavimo pagrindas.

• Tvari bendradarbiavimo sistema

Strategijos tikslas – kuo geriau išnaudoti tai, kas turima, sutelkiant jėgas, visų pirma politines priemones ir finansavimą. Veiksmai yra papildantys vieni kitus. Atsakomybę turi prisiimti visos suinteresuotosios šalys. Taigi Bukarešte vykusio Dunojaus regiono aukščiausio lygio susitikimo deklaracija⁴ yra didelis įsipareigojimas. Komisija gali padėti įgyvendinti veiksmus ir juos remti, tačiau būtinas visų nacionalinių, regioninių ir kitų lygmenų valdžios institucijų įsipareigojimas ir praktinis dalyvavimas. Bendradarbiavimu su tarptautinėmis ir visomis Dunojaus regiono tarpvalstybinėmis organizacijomis bus skatinama sąveika ir išvengiama dubliavimosi. Sustiprinus teritorinį aspektą bus užtikrintas integruotas požiūris ir skatinama geriau koordinuoti sektorių politiką. Daugiausia dėmesio be abejojimo turi būti skiriama rezultatams.

• Koordinavimas

Būtinios įvairios priemonės.

Už politinio lygmens koordinavimą bus atsakinga Komisija, kuriai padės visų valstybių narių aukščiausio lygio grupė. Prireikus prie šios grupės turėtų būti pakviestos prisijungti ne valstybės narės.

Komisija su grupe konsultuosis strategijos ir veiksmų plano pakeitimų, ataskaitų rengimo ir stebėsenos klausimais. Grupė bus atsakinga už politikos gaires ir prioritetus.

Kiekvieną prioritetinę sritį koordinuoja valstybės narės (drauge su ne valstybėmis narėmis arba regionais, išskyrus klausimus, kurie ES sprendžiami valstybių lygmeniu, kaip antai saugumas, sunkūs nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas), konsultuodamosi su Komisija ir atitinkamomis ES agentūromis bei regionų organizacijomis. Prioritetinių sričių koordinatoriai, kurie gali įrodyti su visu Dunojaus regionu susijusį įsipareigojimą,

⁴ Bukareštas, 2010 m. lapkričio 8 d.

pripažinimą ir kompetenciją, užtikrina įgyvendinimą (pvz., tariaisi dėl planavimo, tikslų, rodiklių ir tvarkaraščių ir užtikrina glaudų projekto vykdytojų, programų rengėjų ir finansavimo teikėjų bendradarbiavimą, teikdami techninę pagalbą ir patarimus). Visa veikla bus vykdoma tarpvalstybiniu, tarpsektoriniu ir tarpinstituciniu lygmenimis.

Komisijai koordinatorės vaidmenį atlikti padeda nacionaliniai informacijos centrai, kurie užtikrina nacionalinio lygmens koordinavimą, suranda atitinkamus asmenis ryšiams, o svarbiausia – plėtoja praktinius veiklos aspektus.

- **Įgyvendinimas**

Už veiksmų įgyvendinimą atsakingi visi, valstybiniu, regioniniu, miestų ir vietos lygmenimis. Veiksmai (kuriais siekiama nustatyto tikslo) turi tapti konkrečiais projektais (kurie yra išsamūs ir kuriems būtinas projekto vadovas, nustatytas terminas ir finansavimas). Šie veiksmai, nepažeidžiant programos sprendimų priėmimo proceso autonomijos, turėtų būti itin supaprastinti teikiant pasiūlymus.

- **Finansavimas**

Strategija įgyvendinama sutelkiant turimas lėšas ir jas derinant su strategijos tikslais, prireikus vadovaujantis bendromis sistemomis. Iš tikrųjų daug lėšų jau skirta pagal įvairias ES programas (pvz., 100 mlrd. EUR iš 2007–2013 m. struktūrinių fondų, taip pat daug PNPP ir EKPP lėšų). Galėtų būti peržiūrėtos projektų atrankos procedūros, siekiant paremti nustatytus tikslus. Taip pat yra kitų finansavimo būdų, kaip antai Vakarų Balkanų investicijų sistema ir tarptautinės finansavimo institucijos (pvz., EIB, kuris 2007–2009 m. laivų tinkamumui plaukioti ir taršos šalinimui skyrė 30 mlrd. EUR). Reikėtų atkreipti dėmesį į dotacijų ir paskolų derinimą. Yra nacionalinių, regioninių ir vietos išteklių. Iš tikrųjų labai svarbu gauti įvairių lėšų, visų pirma iš ne ES lygmens viešųjų ir privačiųjų šaltinių.

- **Ataskaitų rengimas ir vertinimas**

Ataskaitas rengia ir vertinimą atlieka Komisija, bendradarbiaudama su prioritetinių sričių koordinatoriais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis. Koordinatoriai vertina padarytą pažangą, susijusią su padėties pagerėjimu įgyvendinant veiksmus ir projektus, ir su pasiektais tikslais, ir reguliariai suteikia informacijos apie savo veiklą. Tuo remdamasi Komisija rengia ataskaitas dėl veiksmų plano įgyvendinimo pažangos.

Komisija taip pat rengia forumus, kuriuose aptariamas darbas, konsultuojamasi dėl peržiūrėtų veiksmų ir plėtojami nauji metodai. Šiuose forumuose dalyvauja valstybės, ES institucijos ir suinteresuotosios šalys (visų pirma nevyriausybinės organizacijos, privatusis sektorius ir pilietinė visuomenė).

- **Jokių naujų ES fondų, jokių naujų ES teisės aktų, jokių naujų ES struktūrų**

Komisija šią strategiją rengia, suvokdama, kad Dunojaus regionui nebus taikomos biudžeto ar teisiniu požiūriu specialios sąlygos. Konkrečiai:

- (1) strategijoje nenumatyta jokių naujų ES fondų. Galėtų būti skiriamos papildomos tarptautinės, nacionalinės, regioninės ar privačios lėšos, tačiau pabrėžiamas geresnis turimų lėšų panaudojimas;

- (2) strategijoje nustatyta, kad negalima keisti ES teisės aktų, nes jie skirti visoms 27 ES valstybėms narėms, o ne vien tik makroregionui. Jei pavyktų susitarti, pakeitimai galėtų būti daromi nacionaliniu arba kitais lygmenimis, kad būtų atsižvelgta į konkrečius tikslus;
- (3) dėl strategijos nekuriama jokių papildomų struktūrų. Ją įgyvendina veikiančios organizacijos, todėl būtina padidinti jų papildomumą. Bendras poveikis Komisijos ištekliams nenumatytas.

5. SAŠAJOS SU ES POLITIKOS SRITIMIS

Siekiant sustiprinti viso Dunojaus regiono integraciją, strategijos tikslas – šiame regione stiprinti ES politiką ir aktyviau įgyvendinti teisės aktus. Strategija politiškai remiamos įgyvendinamos iniciatyvos ir didinamas jų matomumas. Visų pirma, kai kurie pagal esamas struktūras nustatyti veiksmai yra veiksmų plano dalis. Be to:

- Šia strategija bus sustiprinta strategija „Europa 2020“, kuri yra svarbiausias ES išsipareigojimas, susijęs su darbo vietomis ir pažangiu, tvariu ir integraciniu augimu, ir kurios penki pagrindiniai tikslai yra skatinti užimtumą; gerinti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros sąlygas; įgyvendinti kovos su klimato kaita ir energetikos tikslus; gerinti švietimo lygį ir skatinti socialinę įtrauktį, visų pirma mažinant skurdą ir sprendžiant visuomenės senėjimo problemas. Prie šių tikslų įgyvendinimo prisidedama šia strategija, kurioje pateikiama Dunojaus regiono vizija 2020 m. Ja remiamas tvarus augimas, siekiant mažinti energijos vartojimą, didinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, modernizuoti transporto sektorių, kad jis taptų ekologiškesnis bei veiksmingesnis, ir skatinti ekologišką turizmą. Ja padedama šalinti vidaus rinkos kliūtis ir gerinti verslo aplinką.
- Strategijos pagrindas – suderinamumas su ES teisės aktais ir politika. Joje nagrinėjami įgyvendinimo trūkumai ir praktiniai arba organizaciniai sunkumai, dėl kurių nepasiekiami pakankamai rezultatų. Ja skatinama geriau įgyvendinti ES teisinius išsipareigojimus, visų pirma susijusius su bendrąja rinka ir aplinkosauga. Ja taip pat prisidedama prie tokių politikos sričių kaip transportas (šiuo metu peržiūrimas TEN-T ir būsima nacionalinė transporto politika), energetikos (TEN-E) tinklai, Bendrosios rinkos strategija (Bendrosios rinkos aktas) ir Skaitmeninė darbotvarkė. Taip pat sustiprinama su ES biologine įvairove susijusios politikos, pateikiančios 2050 m. viziją ir nustatančios 2020 m. tikslą, strategija ir tikslai po 2010 m. Dunojaus regionui, kuris yra vartai į Europos kaimynines šalis ir Aziją, tenka svarbus vaidmuo remiant kitas ES išorės politikos kryptis, atitinkančias Europos kaimynystės politiką ir jos regionines iniciatyvas (pvz., Rytų partnerystę).

6. IŠVADOS

Ši strategija yra tvarus Dunojaus regiono politinio integravimo ir darnaus vystimosi pagrindas. Joje išdėstyti prioritetiniai veiksmai, kuriais siekiama, kad Dunojaus regionas taptų 21-ojo amžiaus ES regionu. Siekiant užtikrinti, kad šios strategijos tikslai būtų plačiai žinomi, būtina suteikti apie ją kuo daugiau informacijos ir ją viešinti.

Todėl Komisija ragina Tarybą išnagrinėti ir priimti šį komunikatą ir susijusį veiksmų planą.